

AYOLLAR TUXUMDONIDA YUZAGA KELADIGAN BAZI XAVFSIZ O'SMALAR

Rasulova Moxigul Turdibekovna

Pastdarg'om Abu Ali ibn Sino nomidagi

Jamoat Salomatligi texnikumi

Annotatsiya: Tuxumdonlarning xavfsiz (yaxshi sifatli) o'smalari – bu tuxumdon to'qimasida rivojlanadigan, saratonga aylanmaydigan va boshqa a'zolarga tarqalmaydigan o'simalardir. Bularga asosan funksional kistalar, endometriomalar va kistomalar (seroz, musinoz) kiradi. Ular ko'pincha gormonal o'zgarishlar tufayli yuzaga kelib, jarrohlik yoki kuzatuv orqali samarali davolanadi. Tuxumdonning saratonsiz (yaxshi) o'smasi tananing boshqa qismlariga tarqalmaydigan (metastaz) o'sishdir. Saraton bo'lmagan o'smalar odatda hayot uchun xavfli emas.

Kalit so'zlar: tuxumdon, follikulyar kistalar, kistadenofibroma, adenofibroma, fibrotekoma – tekoma, Malign jinsiy hujayra,

Abstract: Benign ovarian tumors are tumors that develop in the ovarian tissue, do not become cancerous, and do not spread to other organs. These include functional cysts, endometriomas, and cystomas (serous, mucinous). They are often caused by hormonal changes and are effectively treated with surgery or observation. A noncancerous (benign) ovarian tumor is a growth that has not spread (metastasized) to other parts of the body. Noncancerous tumors are usually not life-threatening.

Keywords: ovary, follicular cysts, cystadenofibroma, adenofibroma, fibrothecoma - thecoma, Malignant germ cell.

Аннотация: Доброкачественные опухоли яичников — это опухоли, которые развиваются в ткани яичника, не становятся злокачественными и не распространяются на другие органы. К ним относятся функциональные кисты, эндометриомы и цистомы (серозные, муцинозные). Они часто вызываются гормональными изменениями и эффективно лечатся хирургическим путем или наблюдением. Незлокачественная (доброкачественная) опухоль яичника — это новообразование, которое не распространилось (не метастазировало) на другие части тела. Незлокачественные опухоли обычно не представляют угрозы для жизни.

Ключевые слова: яичник, фолликулярные кисты, цистаденофиброма, аденофиброма, фибротерома-терома, злокачественная герминогенная опухоль.

Tuxumdonning xavfsiz o'smalari, odatda, epitelial yoki stroma to'qimalaridan kelib chiqadi. Ularning o'sishi sekin va metastaz qilmaydi, lekin ba'zi hollarda o'sma o'lchami kattalashganda, simptomlar paydo bo'lishi mumkin. Xavfsiz o'smalar va

kistalar odatda simptomlarni keltirib chiqarmaydi. Ba'zida paydo bo'ladigan alomatlar:

- vaginadan g'ayrioddiy qon ketish
- qorin bo'shlig'idagi og'riq, chunki shish yoki kist hajmi kattalashadi

Xavfsiz o'smalar odatda tuxumdonning o'simtani o'z ichiga olgan qismini yoki butun tuxumdonni olib tashlash uchun jarrohlik yo'li bilan davolanadi.

Xavfsiz epiteliya o'smalari tuxumdonlarning xavfsiz o'smalarining eng keng tarqalgan turidir. Ular tuxumdonning tashqi yuzasini qoplaydigan hujayralardan boshlanadi. Tuxumdonning kistalar va polikistik tuxumdonlar kabi yaxshi xulqli kasalliklari ham saratonsizdir.

Ularning tuzilishi asosan kista (kistadenoma deb ataladi), asosan qattiq (adenofibroma deb ataladi) yoki aralash (kistadenofibroma deb ataladi) bo'lishi mumkin. Yaxshi xulqli epiteliya o'smalarining turlari:

- seroz (masalan, seroz kistadenoma, agar asosan kista bo'lsa)
- shilimshiq (masalan, shilimshiq adenofibroma, agar asosan qattiq bo'lsa)
- kistadenofibroma

Kistadenofibroma va adenofibroma — asosan tuxumdonlarda uchraydigan, epitelial va stromal to'qimalardan tashkil topgan, odatda xavfsiz (benign) o'sma turlaridir. Ular tarkibida suyuqlik bilan to'lgan kistalar (kistadenofibroma) va zich tolali to'qimalar (adenofibroma) bo'lib, ko'pincha yosh yoki o'rta yoshdagi ayollarda aniqlanadi va asosan jarrohlik yo'li bilan davolanadi.

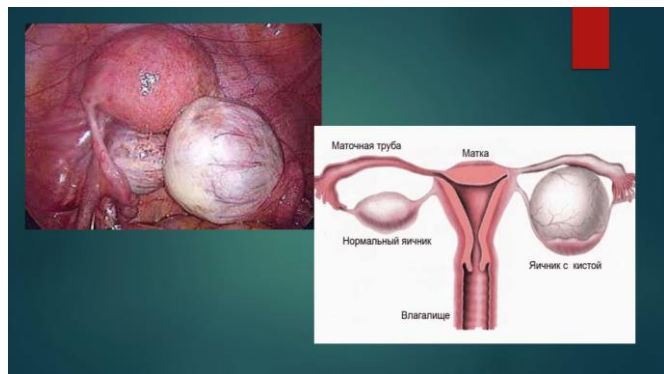
Adenofibroma: Asosan zich, tolali biriktiruvchi to'qimadan tashkil topgan o'sma. Ular qattiq tuzilishga ega va kistalar deyarli bo'lmaydi.

Kistadenofibroma: Ham kistali (suyuqlik), ham tolali to'qimaga ega aralash o'sma. Bular ko'proq seroz tipdagi o'smalar sifatida tasniflanadi.

Kistadenofibroma uchun asosiy davolash usuli jarrohlik yo'li bilan olib tashlashdir. Jarrohlik amaliyotining hajmi o'smaning kattaligi va joylashuviga, shuningdek,

bemorning yoshiga va kelajakda tug'ish istagiga bog'liq. Variantlar sistektomiyadan (kistani olib tashlash) tortib, ooforektomiyagacha (ta'sirlangan tuxumdonni olib tashlash) mumkin. Ba'zi hollarda, ayniqsa yosh bemorlarda, yanada konservativ yondashuv qo'llanilishi mumkin. Qaytalanish yoki asoratlarni kuzatish uchun muntazam ravishda kuzatuv juda muhimdir.

Kistadenofibroma bilan og'rigan bemorlar uchun prognoz juda yaxshi, chunki bu o'smalar xavfsiz va tananing boshqa qismlariga tarqalmaydi. Jarrohlik yo'li bilan olib tashlangandan so'ng, qaytalanish ehtimoli past bo'ladi. Bemorlar odatda to'liq sog'ayib

ketadilar va normal faoliyatga qaytishlari mumkin. Uzoq muddatli natijalar odatda ijobiy bo'lib, umumiy sog'liqqa yoki umr ko'rish davomiyligiga minimal ta'sir ko'rsatadi.

Xavfsiz stromal o'smalar tuxumdonni birga ushlab turadigan biriktiruvchi to'qima hujayralaridan boshlanadi. Shishlar ayol gormonlari estrogen va progesteronni ishlab chiqarishi mumkin. Yaxshi xulqli stromal o'smalarning turlariga quyidagilar kiradi:

- tekoma
- fibroma
- fibrotekoma - tekoma va fibroma hujayralari bilan aralashgan o'sma

Jinsiy hujayrali yaxshi o'smalar tuxum (tuxum) hosil qiluvchi hujayralardan boshlanadi. Ular shuningdek, etuk kist teratomalari yoki dermoid kistalar deb ataladi. Jinsiy hujayrali yaxshi o'smalarning aksariyati ayolning reproduktiv davrida (40 yoshgacha bo'lgan o'smirlar) rivojlanadi.

Tuxumdon kistalari keng tarqalgan benign kasallikdir. Kist - tuxumdon yuzasida yoki ichida hosil bo'lgan suyuqlik bilan to'ldirilgan qop. Ko'pchilik tuxumdon kistalari funktsional kistalardir, ya'ni tuxumdon kist bilan odatdagidek ishlashda davom etadi. Funktsional kistlar normal ovulyatsiya (tuxumdonidan tuxum chiqishi) paytida hosil bo'ladi. Follikulyar kistalar va sariq tananing kistalari funktsional kistalardir. Kistlar odatda davolanmasdan, bir necha oy ichida yo'qoladi. Ular jarrohlik yo'li bilan ham olib tashlanishi mumkin.

Polikistik tuxumdonlar bilan gormonlar sikli va ovulyatsiya jarayonidagi o'zgarishlar tuxumlarning pishmaganligini va tuxumdonlardan chiqarilmasligini anglatadi (ovulyatsiya deb ataladi). Buning o'rniga tuxumlar tuxumdonlar ichida juda kichik kistalar hosil qiladi. Tuxumdonlar kattalashib, qalin tashqi qatlam hosil qilishi mumkin. Polikistik tuxumdonlari bo'lgan ko'plab ayollarda hayz ko'rish kam yoki umuman bo'lmaydi va odatda homilador bo'lish qiyin.

Tuxumdonlarning o'smalari sizning tuxumdonlaringiz ichidagi reproduktiv hujayralardan (jinsiy hujayralar) rivojlanadi. Tuxumdonlar ayollarning reproduktiv tizimida muhim rol o'ynaydigan ikkita kichik tos a'zosidir. Ular reproduktiv yil davomida tuxum ishlab chiqaradilar. Tuxumdonlaringiz ichidagi jinsiy hujayralar pirovardida tuxumga (mikrob-inat) aylanadi. Tuxumdon jinsiy hujayrali o'smalari bilan bu hujayralarning ba'zilari bir-biriga yopishib, o'rniga g'ayritabiiy massa hosil qiladi.

Tuxumdonlarning jinsiy hujayrali o'smalarining aksariyati yaxshi (saraton bo'lmagan)dir. Kamdan kam hollarda ular malign (saraton) bo'lishi mumkin. Bu o'smalar tarqalishi va sog'lom to'qimalarga zarar etkazishi mumkin. Malign jinsiy hujayrali o'smalar tuxumdon saratonining kam uchraydigan shaklidir.

Yetuk teratoma (dermoid kist): Bu yaxshi xulqli o'smalar tuxumdon jinsiy hujayrali o'smalarining eng keng tarqalgan turidir. Tashxis qo'yilgan odamlarning

aksariyati o'smirlar, 20 yoki 30 yoshda.

Disgerminoma: Bu tuxumdonlarning jinsiy hujayrali malign o'smalarining eng keng tarqalgan turi. Ammo bu o'smalarning aksariyati (tashxislarning 70%) agressiv (tez tarqaladigan) hisoblanmaydi va davolanishga yaxshi javob beradi. Ko'pincha tashxis qo'yilgan odamlar 20 yoki 30 yoshda.

Yetuk bo'lmagan teratoma: Bu tez o'sadigan xavfli o'simta bo'lib, tuxumdondan tanangizning boshqa qismlariga (metastaz) tarqalishi mumkin. Ko'pincha 20 yosh va undan kichik yoshdagi odamlarda uchraydi.

Sariq xalta o'smalari (endodermal sinus o'smalari): Bu xavfli o'smalar tez o'sadi va tez tarqaladi. Ular 20 yosh va undan kichik yoshdagi odamlarda ko'proq uchraydi. Tashxislarning 40% gacha hayz ko'rish boshlanishi uchun juda yosh bo'lgan bolalar kiradi.

Aralash jinsiy hujayrali o'smalar: Bu xavfli o'smalar boshqa o'sma turlarini, odatda disgerminoma va sariq qop o'smalarini o'z ichiga oladi.

Agar siz yoki bolangizda tuxumdonning jinsiy hujayrali o'smasi belgilari bo'lsa, darhol provayderga murojaat qiling. Aksariyat hollarda ular yaxshi xulqli (saraton). Jarrohlik katta o'smaning yorilishi yoki burishishi kabi asoratlarni oldini oladi. Kamdan-kam hollarda o'sma xavfli (saraton) bo'lsa, erta tashxis qo'yish va davolash sizning dunyoqarashingizni sezilarli darajada yaxshilaydi. Agar sizda alomatlar bo'lmasa ham, reproduktiv salomatlik va organlaringizni kuzatish uchun muntazam tekshiruvlarni rejalashtirish haqida provayderingiz bilan gaplashing.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Amerika saraton jamiyati. Tuxumdon saratoni. 2014. <http://www.cancer.org/>.
2. Yaxshi tuxumdon massalari. Beers, M. H. va Berkow, R., (Eds.). Merck Manual Professional Edition. 2014.
<http://www.merckmanuals.com/professional/gynecology-and-obstetrics/benign-gynecologic-lesions/benign-ovarian-masses>.
3. Brown J, Jhingran A, Deavers M. Tuxumdonning stromal o'smalari. Raghavan D, Blanke CD, Honson DH, va boshqalar (tahrirlar). Kam uchraydigan saraton bo'yicha darslik. 4-nashr. Wiley Blackwell; 2012: 36: 508-518.